

MEGJEGYZÉS A MEGJEGYZÉSHEZ

Bevallom, nagyon tetszik Albert Sándor írása. Tetszik, hogy az áldemokratizmusnak, a szellemi életben egyszerűen elfoghatatlan egyenlősítő szempontnak hátat fordítva kijelenti: "Pessoa-t nem fordíthat (és nem is olvashat) akárki" — hozzáteszem: ez korántsem csak Pessoa-ra vonatkozik, hanem a nagy írókra, költőkre, gondolkodókra általában. Igaza van: ahhoz, hogy jó fordítás jöjjön létre, nem elég sem a nyelvtudás, sem a szakmai felkészültség (ezen az alapon — jegyzi meg ironikusan — mindenki, aki felsőfokú portugál & nyelvvizsgával és megfelelő mennyiségű fordítói tapasztalattal rendelkezik, bátran nekiláthatna Pessoa-t fordítani). Tetszik, hogy egyértelműen leszögezi: a művek (amennyiben művek) a létről szólnak és az a valami, amitől a fordítás minősége függ, nem más, mint az olvasónak — értelmezőnek, fordítónak — a létre nyitottsága, a léttapasztalása. Egyébként az is tetszik, hogy nem beszél részletesen a létről, nem definiálja. Részben azért, mert Fejér Ádám írása, amelyekhez kapcsolja gondolatmenetét, a lét szó használatára amúgy is sok fogódzót kínálnak, részben pedig, mert ahogyan írja, nincs szükség arra, hogy a szerző minden egyes terminust pontosan meghatározzon: "elég, ha kulcsterminusai — amolyan cross-referenceként, egymást meghatározó keresztutalásokként — egymást "definiálják". Megjegyzem, hogy Albert Sándor írásában a "lét" terminus értelmét a Heideggerre utalás is egyértelműsíti, és ha valaki ezután sem tudja, milyen értelemben beszélnek Fejér Ádám és Albert Sándor a létről, akkor ez azt jelenti, hogy az illető készülékében van baj.

Kitűnőnek tartom a szerzőnek azt a vállalkozását is, hogy úgymond rehabilitálja a kultúrtörténet terminus előtt Fejér Ádám által használt ontikus jelzőt, amely a létről tudni nem akaró, a létfeljítés állapotát fenntartani igyekvő kutatókban szinte felháborodást vált ki. E kutatók legfeljebb az ontologikus, az az a létről nem gondoskodó, hanem csak beszélő gondolkodást hajlandók elismerni.

Tulajdonképpen csak egy mozzanat van ebben az írásban, amely kétséget ébreszt bennem. Valami oknál fogva Albert Sándor nem tesz különbséget a meggyőződés és a megszállottság között, vagyis pontosabban úgy beszél Fejér Ádám írásairól, mintha nem tudna arról, hogy meggyőződés igenis létezik. Pedig amikor kijelenti, hogy Pessoa művei a létről szólnak, és hogy ezeket csak az fordíthatja, sőt olvashatja, aki maga is létre nyitottsággal, léttapasztalattal rendelkezik, akkor az nem Albert Sándor megszállottságáról, hanem meggyőződéséről tanúskodik. Egyszerűen azért, mert mondanivalója megfelel az igazságnak. Megszállottságról viszont akkor beszélhetünk, amikor valaki helyes tapasztalat ellenére hamis dolgokat hirdet. El kell ismerni, első látásra a meggyőződés és a megszállottság között mintha lenne valami közös: mindkét esetben az ellentétes vélemény kizárásáról lehet beszélni (nem hiszem például, hogy Albert Sándor maga lehetségesnek tartaná: Pessoa versei nem a létről, hanem mondjuk az öltözködés titkairól, a szexről vagy netán a létért való küzdelemről szólnak). A különbség azért mégis óriási. A meggyőződés kizárja a hamis véleményeket, a megszállottság éppen fordítva: az igazat zárja ki. A megszállott ember éppen ezért nem tűri a vitát, hiszen fél, hogy közben esetleg kiderül az igazság. Általában nem vitatkozik, vagy nem úgy vitatkozik, ahogy kellene: nem érvel, hanem megfélemlíti az ellenfelet. A meggyőződésétől vezetett ember ezzel szemben vitatkozik, magyaráz, bizonyít, rámutat az ellenfél hibáira, és ezt azért teszi, mert tudja: neki van igaza. És azt is tudja, hogy az

igazságra, amelyről meg van győződve, szüksége van az ellenfélnek is, még akkor is, ha az nem tud róla. Itt szeretnék még néhány szót mondani a címről. Remélem, Albert Sándor csak túlzott szerénységből, önironikusan nevezi "nagyon szubjektívnek" olyan szellemi minőséggel kapcsolatos gondolatait, mint a fordítás, a lét, a léttapasztalás és az ontikus kultúr-történet. Hiszen ha e gondolatok igazak, akkor már nem szubjektívek, nem esetlegesek, ami persze nem azt jelenti, hogy objektívek, megfoghatóak, tárgyasíthatóak. Gondolataink igazsága nem szubjektív és nem objektív, hiszen maga az igazság túlmutat a szubjektum-objektum ellentétpáron, mert *személyes*, mert nem tény, hanem a lét igazsága.

B166295